

Statenvoorstel hoofdlijnen voor het Akkoord van Utrecht, herijking EHS.

Mevrouw SWETS (CDA): Mijnheer de Voorzitter!

Realistische realisatiemogelijkheid: deze prachtige alliteratie gebruikte de gedeputeerde in de commissie RGW als een van de criteria op basis waarvan de 1500 hectare nog te realiseren EHS zal worden gekozen. Ik gebruik deze alliteratie vandaag graag voor het gehele hoofdlijnenakkoord dat voor ons ligt. Het deed mij in de commissie meteen denken aan de strip van Suske en Wiske, die ook vaak een alliteratie bevatte. Suske en Wiske en de brullende berg, Suske en Wiske en de stuivende stad, Suske en Wiske en de tikkende tinkan, Suske en Wiske en het witte wief. Vandaag zouden wij kunnen spreken van: Bart Krol en de realistische realisatiemogelijkheid of: recht doen aan alle betrokkenen bij dit akkoord en bovendien, - 7 februari 2011, pag. 32 -

meer in de stripstijl, Marco, Henk en Bart en de realistische realisatiemogelijkheid.

Waar het er echter in een strip vaak vrolijk aan toegaat en je de uitkomsten op hoofdlijnen al van verre ziet aankomen, gaat in dit opzicht de vergelijking niet op. De herijking van de EHS betreft een serieuze zaak, waarvoor wij ons als provincie door de in het regeerakkoord gemaakte keuzes gesteld zien. Wat doe je dan als provincie, hoe ga je om met deze sterk gewijzigde omstandigheden? De provincie Utrecht, deze gedeputeerde, koos ervoor drie dingen te doen:

- Het erkennen van de ernst van de situatie. Wij hebben niet te maken met een vrolijke strip, maar met een serieuze werkelijkheid, waarbij er fors minder middelen beschikbaar zijn voor de realisatie van de laatste delen van de EHS.
- Het opzoeken van samenwerking. Wij staan er als provincie immers niet alleen voor. De inrichting van het landelijk gebied gaat vele partijen aan het hart en met de kennis en met draagvlak van al diegenen sta je samen veel sterker.
- Ging de gedeputeerde samen met deze partijen aan de slag in een proces waarvan je de uitkomst niet, zoals in een strip, al kon voorspellen.

Integendeel, tot op het laatst was het spannend en werd er stevig gediscussieerd in, naar wij begrepen hebben, lange, lange sessies.

Het is wat de fractie van het CDA betreft dan ook een groot compliment waard aan alle betrokkenen dat zij samen tot een akkoord op hoofdlijnen zijn gekomen. Chapeau. Ik noemde hen eerder Marco, Henk en Bart, omdat het persgesprek en de toelichting in de commissie door deze heren werd gedaan. Het compliment geldt natuurlijk voor alle partijen die hebben meegedacht en meegedaan: Natuurmonumenten, het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer, LTO-Noord, Agrarische Natuurverenigingen, Landschap Erfgoed Utrecht, de Gebiedscommissies, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, het Utrechts Particulier

Grondbezit en de provincie Utrecht. Velen zijn hier aanwezig op de tribune. Geweldig dat u allemaal zo betrokken hebt meegedacht en dat u zich achter dit hoofdlijnenakkoord hebt geschaard. Dan enkele woorden over de inhoud van het akkoord. Dat brengt mij weer op de realistische realisatiemogelijkheid. Waar wij in Utrecht al 30.000 hectare EHS gerealiseerd hebben en nog een restantopgave van 6000 hectare hebben, noopt het regeerakkoord met stevige bezuinigingen ook ons tot een heroriëntatie. Het is te prijzen dat de betrokken partners niet zijn blijven steken in posities van maximale of minimale realisatie van de EHS, maar dat zij samen hebben gekeken naar wat in de huidige omstandigheden een realistische realisatiemogelijkheid is.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoor wat wonderlijke getallen. Die 30.000 hectare hebben wij niet gerealiseerd. Dat heeft de natuur of onze voorvaders gedaan. Dat was al bestaande natuur. Wat wij hebben gerealiseerd, is ongeveer 5000 hectare. Dit even voor de helderheid. Wij zijn halverwege. Graag nog een keer zo'n getal erbij.

Mevrouw SWETS (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Wat ons betreft, is ook natuur die er al was, prima natuur.

Een realistische inzet richting het Rijk, dus die realistische realisatiemogelijkheid, geeft ons de grootste kans van slagen. Daarmee zou ik de inhoud van het akkoord, ook gegeven de nieuwe omstandigheden, optimaal willen noemen. Het biedt ons de kans op optimale ontwikkelingsmogelijkheden. De gedeputeerde vroeg in de commissie of hij met dit inhoudelijke bod naar staatssecretaris Henk Bleker zou mogen gaan. Wat ons betreft kan dat zeker. Wij kunnen als provincie met dit akkoord pro-actief naar het Rijk toe en dat is goed voor Utrecht. Andere provincies kijken inmiddels wat verbaasd en wellicht soms ook enigszins jaloers naar het Utrechtse bod; naar wat wij hier samen hebben bereikt. Laten wij het momentum dat wij nu hebben vasthouden en proberen de optimale ontwikkelingsmogelijkheden ook echt te realiseren met ondersteuning van de staatssecretaris. In de commissievergadering hebben wij al een nadere toelichting van de gedeputeerde gekregen op de inhoud van het akkoord en op het vervolgproces, de latere invulling van de hectares en het proces rondom de RodS (Recreatie rondom de Stad). De fractie van het CDA heeft daarover op dit moment geen vragen. Wij hopen en vertrouwen erop dat de gedeputeerde op dezelfde wijze blijft samenwerken en voortgaan.

- 7 februari 2011, pag. 33 -

De heer DE VRIES (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil even ingaan op de mogelijkheden tot het realiseren van dit bod richting de staatssecretaris. Mevrouw Swets is van dezelfde partij als de staatssecretaris en haar partij neemt deel aan

het huidige kabinet dat deze bezuinigingen heeft aangekondigd. Als ik mevrouw Swets vraag wat haar inschatting zou zijn qua realisme ten aanzien van dit bod, hoe hoog schat zij dat percentage in dat het ook daadwerkelijk door de heer Bleker omarmd zal worden?

Mevrouw SWETS (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Een percentage kan ik niet noemen. Wij hebben goede hoop, de gedeputeerde gaat vol goede moed en wij wensen hem veel succes bij zijn tocht naar Den Haag. Wij hopen dat hij in een volgende vergadering terugkomt met goede berichten.

De heer DE VRIES (D66): Mijnheer de Voorzitter! Hoop doet leven.

Mevrouw SWETS (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Precies.

Dan kom ik tot een afronding. Wij hopen dus dat de gedeputeerde met goede berichten zal terugkomen.

In stripstijl gedacht: 'Bart en Henk en de 1500 hectare nieuwe natuur' – Henk is Henk Bleker – . Of: 'Bart en Henk en de realistische realisatie'.

Of, ten slotte: 'Bart en Henk en de optimale ontwikkeling van de EHS'.

Mevrouw VAN GEMERT (SP): Mijnheer de Voorzitter!

Wij hebben ook nog: 'Bart en Henk en het inleveren van driekwart van de resterende EHS'.

Mevrouw SWETS (CDA): Mijnheer de Voorzitter!

Daarmee zijn de natuurorganisaties het niet eens, want naast de 1500 hectare, heb je ook de 3000 hectare die in de groene contour komt te liggen.

De heer KONINGS (VVD): Mijnheer de Voorzitter!

De staatssecretaris heeft de piketpalen gezet. Het is de realiteit van vandaag dat wij als provincie Utrecht moeten inspelen op de bezuinigingen van het kabinet en de herijking van het natuurbeleid.

Wij dienen in te spelen op deze nieuwe ontwikkelingen, ruimte gevend aan de ontwikkelingen van stad en landbouw en ook natuur. De partijen in het landelijk gebied hebben op hoofdlijnen van de herijking en de ruimte voor de landbouw overeenstemming bereikt, dat verder uitgewerkt wordt tot

een zogenoemd Akkoord van Utrecht. Landbouw en natuur hebben elkaar gevonden in dat akkoord, dat het best haalbare lijkt te zijn gezien de politieke realiteit van vandaag. Met dit bod van de provincie aan het Rijk voor de herijking van de EHS

laat de gedeputeerde, vanzelfsprekend met alle betrokken partijen, ambitie en daadkracht zien.

Tot 2018 gaan de partijen gezamenlijk 1500 hectare nieuwe natuur realiseren en toevoegen aan

de EHS. Daarnaast wordt 3000 hectare ruimtelijk veiliggesteld en in een groene contour gelegd.

Bovendien wordt van gebieden die niet cruciaal zijn voor de EHS de status van toekomstig natuurgebied geschrapt. De aangegeven criteria om te komen tot de keuze van deze gebieden zijn voor de fractie van de VVD logische criteria. Deze zijn in de commissie uitvoerig aan de orde geweest.

Voor de genoemde 3000 hectare te realiseren EHS zal veel creativiteit worden gevraagd van alle partijen.

Nog veel meer zal hier gebiedsgericht maatwerk moeten worden geleverd, gebruikmakend van bestaand instrumentarium, zoals ruimte-voorraimte, rood-voor-groen en landgoedontwikkeling.

Ik kan mij ook voorstellen dat werkendeweg in nauwe samenwerking met de partners nog andere benaderingen worden gevonden.

Ik heb begrepen dat de gedeputeerde deze week het Akkoord van Utrecht gaat toelichten tijdens een hoorzitting. Wat de fractie van de VVD betreft, mag de gedeputeerde daar best laten vallen dat de Utrechtse oplossing een voorbeeld is voor andere provincies.

De heer MARTENS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Vandaag bespreken wij een akkoord met, wat de fractie van de PvdA betreft, twee kanten. In de eerste plaats maken wij met dit akkoord duidelijk dat dit kabinet de EHS, zoals wij die voor ogen hadden, de nek omdraait. De afgelopen twintig jaar werkten wij met de inzet van veel partijen langzaam toe naar de aanleg van nieuwe natuur en vooral ook ontsnippering van natuur. Die ontsnippering en de verbinding van natuurgebied zijn cruciaal. Anders krijg je al snel weer de discussie of een paar duizend hectare meer of minder nu zo erg is. 25.000 hectare bestaande natuur breiden wij in totaal uit met 11.000 hectare. Maakt het - 7 februari 2011, pag. 34 -

eigenlijk veel uit of wij het hebben over 30.000 of 35.000 hectare? Wat ons betreft wel, zeg ik tegen de gedeputeerde. Het gaat vooral over de ontsnippering en daarom zijn die laatste 1000 hectare ook belangrijk.

2018 was het streefjaar om de plannen te realiseren.

Voor de PvdA stond en staat echt het doel voorop en niet het jaar 2018. Ook met de Betuwelijn en de aanleg van snelwegen houd je niet halverwege op. De economische crisis en de bezuinigingen worden nu veel te veel aangegrepen om het einddoel van de EHS van tafel te vegen.

Met enige vertraging kunnen wij als PvdA goed leven, maar om het doel van de EHS overboord te zetten, gaat ons veel te snel. De belangrijkste vraag voor de PvdA is dan ook of dit voorstel de oorspronkelijke doelstellingen overeind houdt, dus de EHS en de gedachte erachter.

Het akkoord dat nu voorligt bestaat uit drie onderdelen:

1500 hectare willen wij met behulp van het Rijk voor 2018 realiseren, 1500 strepen wij weg en 3000 hectare wijzen wij aan als mogelijk ooit nog te realiseren natuur, ook na 2018. Wat voor de PvdA de doorslag geeft, is dat wij ook zonder die 1500 hectare de oorspronkelijke doelstellingen lijken te halen. Wij besluiten vandaag als Staten dat wij het concept achter de EHS overeind willen houden. Hiervoor wijst de provincie die 3000 hectare aan. Die hectares willen wij op termijn omzetten in natuur. Dat is en blijft het doel. Wij leggen deze gebieden dan ook vast in de nieuwe structuurvisie binnen een groene contour. Daarmee is

het niet een lege huls.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter!

De heer Martens is erg optimistisch dat hiermee de EHS wordt vastgesteld of wordt gered of wat dan ook. De EHS is echter ook natuurkwaliteit. Wij hebben eigenlijk geen enkele garantie op welk moment die wordt bereikt, zeker in die 3000 hectares, die voorlopig wellicht nog gewoon landbouwgebied blijven.

De heer MARTENS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter!

Het klopt dat wij op dit moment geen besluit nemen over de inzet van middelen, bijvoorbeeld provinciale middelen of rijksmiddelen. Die zijn er op dit moment gewoon niet. Wat voor de PvdA van belang is, is dat wij het concept overeind houden. Dat spreken wij ook uit. Wat daarbij voor de PvdA zeer van belang is, is dat de terreinbeherende organisaties dat steunen. Zij hebben dat ook samen met de andere partijen gesteund. Dat was voor ons doorslaggevend. Zij hebben in de commissie uitgesproken, de heer Kloppenborg was daar ook bij, dat de doelstelling achter de EHS hiermee overeind blijft. Dat geeft voor ons de doorslag. Wij zullen natuurlijk op termijn wel die 3000 hectare invulling moeten geven. Of dat dan met behulp van een nieuw kabinet gebeurt – wie weet of ooit een GroenLinks-premier nog eens inzet op natuurontwikkeling – of dat het met provinciale middelen gebeurt, zullen wij tegen die tijd moeten zien.

De meningen over de vraag of wij het concept van de EHS met 1500 hectare minder en 3000 hectare op termijn te realiseren natuur overeind houden, verschillen natuurlijk. Voor de PvdA is doorslaggevend dat de terreinbeherende organisaties dit zeer expliciet steunen.

De PvdA wil nogmaals haar waardering uitspreken voor de gedeputeerde en de gebiedspartijen.

Hiermee laat Utrecht zien dat het om de inhoud van het beleid gaat en niet bijvoorbeeld om het wegpoetsen van linkse of andere hobby's. De inzet van dit kabinet is echter een heel andere, met CDA-staatssecretaris Bleker voorop. Het kabinet wil vooral daadkracht uitstralen, beeldvorming is belangrijker dan inhoud, breed draagvlak, internationale afspraken of een betrouwbare overheid.

Zelfs loslopend wild is blijikbaar niet rechts georiënteerd en daarmee uit de mode.

Wij wensen gedeputeerde Krol veel succes bij de onderhandelingen met het Rijk. De fractie van de PvdA steunt het akkoord, zoals het nu voorligt: de 1500 hectare en de 3000 hectare. Mocht CDAstaatssecretaris Bleker ook de 25 overgebleven hectares te veel van het goede vinden – het is onvoorstelbaar, maar wij verbazen ons nergens meer over – dan hebben wij een nieuwe situatie en ook een nieuwe discussie hier in de Staten.

Dan een ander punt: de RodS. De gedeputeerde verwoordde het bij de behandeling van de kadernota voor de structuurvisie nog zo mooi: het gaat

in de provincie Utrecht met betrekking tot het ruimtelijk beleid om de volgende twee hoofdkeuzes:

- 7 februari 2011, pag. 35 -

1. inzetten op binnenstedelijke ontwikkeling;
2. versterken van de kwaliteit van het landelijk gebied.

Punt 1 is een zeer moeilijke opgave en niet alleen vanwege de kosten. Voor het realiseren van een duurzame woonomgeving is een hoge kwaliteit van belang. De realisatie van recreatiegebieden dichtbij de stad is gewoon een must.

Na de EHS gaan wij de discussie over de RodS aan. Wat ons betreft had dat nu tegelijk gemogen, maar zover is het niet gekomen. Vrijwel alle partijen spreken hun zorg hierover uit, maar met zorgen realiseren wij natuurlijk nog geen recreatiegebieden om de stad. De inzet op dit onderwerp door de gedeputeerde valt de fractie van de PvdA tot nu toe een beetje tegen. Het enthousiasme dat de heer Krol bij de EHS uitstraalt, heb ik bij de RodS helaas nog niet opgemerkt. De acties richting het Rijk zijn zeer terughoudend; stel je eens voor dat de aandacht even van de EHS wordt afgeleid. Indien wij ons vergissen, dan merken wij dat de komende maanden trouwens heel graag. Wellicht kan de gedeputeerde in zijn reactie hierop nog even ingaan. Niet in de eerste plaats voor de PvdA, maar wel voor de honderdduizend inwoners, alleen al in de stad Utrecht, die met smart uitkijken naar een Amelisweerd aan de westkant van Utrecht.

Mevrouw VAN GEMERT (SP): Mijnheer de Voorzitter! Utrecht is een prachtige provincie met vele schitterende natuurgebieden en landschappen. Misschien wel de mooiste van het land. Dat zeggen er tenminste velen, al denk ik daar iets anders over. Laten we zeggen: een goede nummer twee. Jarenlang is keihard en in een heel goede samenwerking gewerkt aan het ambitieuze project van de EHS. Vaak zagen we in deze Staten de resultaten van de eeuwige strijd tussen de landbouwbelangen aan de ene kant en de natuurbelangen aan de andere kant. De middelen voor realisatie van de EHS staan al zo lang als ik mij kan herinneren onder druk. De inzet is echter altijd dezelfde gebleven: wij gaan die EHS realiseren.

Nu hebben we een nieuw, rechts kabinet en het natuurbeleid staat zwaarder onder druk dan ooit. Dat weten we allemaal. Dat betekent dat we moeten lobbyen, smeken, onderhandelen, slijmen bij het Rijk om de plannen te kunnen realiseren en onze biodiversiteit veilig te stellen. Dat betekent ook dat we misschien op termijn water bij de wijn moeten doen en dat we op zoek moeten naar innovatieve manieren en nieuwe partners om de doelen toch te verwezenlijken. Misschien moeten wij de tijdhorizon verschuiven. Daar hebben wij het ook al over gehad.

Maar wat doet Utrecht? Wat spreekt zij af met de partners? Een kwart van de resterende plannen

voor de EHS wordt zonder slag of stoot opgegeven, de helft wordt opengesteld voor landbouw en het overgebleven kwart zou wel doorgang moeten vinden, maar zelfs bij dat laatste kwart worden geen garanties gegeven. Verder gaan we er bij CDA-staatssecretaris Bleker voor pleiten om de normen voor de uitstoot van stikstof en ammoniak te verlagen, om zo nog meer mogelijk te maken aan ontwikkeling.

De SP begrijpt niet dat we ons wisselgeld zo makkelijk weggeven. Er komen verkiezingen aan en de meerderheid voor de onzalige plannen van dit kabinet is nog lang niet zeker. Ook het maatschappelijk veld roert zich, veel meer dan deze provincie.

De voormalige minister van VROM, Pieter Winsemius, schreef een open brief. De voorzitter van het Nationale Groenfonds, de heer Van Vollenhove, hield een warm pleidooi voor de EHS en wees niet alleen op de gevolgen van het niet voltooiën, maar ook op de aanzienlijke kapitaalvernietiging. Natuur- en Milieuorganisaties hebben in januari 2011 de grote landelijke campagne Hart voor Natuur opgestart, om het algemene belang van het voltooiën van de EHS duidelijk te maken. Met dit akkoord ligt echter voor Utrecht eigenlijk alles al vast en is er feitelijk geen enkele speelruimte meer om de staatssecretaris alsnog te overtuigen dat het volledig realiseren van de EHS niet alleen voor de natuur van Nederland als geheel van wezenlijk belang is, maar ook op Europees niveau.

Utrecht is een geliefde vestigingsplaats voor mensen en bedrijven, en als gevolg daarvan staat de natuur hier zwaarder onder druk dan ooit. In 2010 kregen wij een rode kaart voor biodiversiteit en luchtkwaliteit. Door nu de ambities voor de aankoop van natuur en het aanleggen van verbindingen op te geven en te pleiten voor soepeler regels voor stikstof en ammoniak, zal die kaart alleen maar roder worden. Weet de gedeputeerde eigen-

7 februari 2011, pag. 36 -
lijk al wat de reactie van Europa zal zijn? Welke gevolgen heeft het akkoord voor de eisen die de Vogel- en Habitatrichtlijn ons stelt? Of weten we dat nog niet? Ik vraag mij sowieso af wat de gevolgen zijn van dit akkoord voor onze biodiversiteit.

Ik zou daarop graag een helder antwoord willen, anders overweeg ik een motie om dit te onderzoeken.

Onze grote vraag is waarom de partijen die hebben meegepraat over dit akkoord, nu een stap terug doen en niet een kwaliteitssprong vooruit, waarbij de natuur de plek wordt gegeven die haar toekomt. Wat de SP betreft accepteren we het nu voorliggende akkoord niet. Dat laat ons de ruimte om op z'n minst nog naar oplossingen te kunnen zoeken, zowel voor de EHS als voor de RodS. Gaan wij hier toch naar over, dan graag eerst een gedegen onderzoek om te voorkomen dat de kapitaalvernietiging plaatsvindt waarover de heer Van Vollenhove het al had als het gaat om de functionaliteit van de EHS.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter!
Toen op 13 december 2004 het streekplan werd besproken, waarin de EHS werd vastgesteld, waren er tal van moties en amendementen. Die gingen echter voor het overgrote deel over de rode contour en niet over de groene contour. Die is unaniem vastgesteld na een enorm inspraakgebeuren dat een jaar of drie duurde. Nu wordt ons als Staten gevraagd om in allerijl in te stemmen met een bod dat een keuze inhoudt om tot 2018 1500 hectare EHS nieuwe natuur daadwerkelijk te realiseren, maar ook 500 hectare eraf te snijden. Voor 3000 hectare geldt feitelijk dat het helemaal van de betreffende boer afhangt of het ooit nog natuur wordt of niet. Er is geen provinciaal budget of rijksbudget, zo heb ik begrepen, om daar enige sturing in te brengen.

Over welke gebieden wij het überhaupt hebben, weten wij niet. Er is geen kaart en dus kunnen wij niet toetsen welke gevolgen dit voorstel heeft op ecologisch gebied. Sterker nog: uit niets blijkt dat Gedeputeerde Staten hierin enig inzicht hebben. Het lijkt alleszins dat geld het voornaamste criterium is bij de afbakening van het nieuwe beleid en geld is natuurlijk geen relevant aspect. Zeker als wij impliciet – dat lees ik namelijk ook – uitspreken dat wij met de uitvoering van de EHS ook na 2018 doorgaan, en ik ben daar op zich heel blij mee, mag het financiële aspect niet zo leidend zijn dat daarmee ecologische afwegingen secundair worden. De EHS is namelijk geen doel; het is een middel. Een middel om de kwaliteit van de natuur robuuster te maken en biodiversiteit te waarborgen en te ontwikkelen. Daarom moet je eerst, bij welk plan dan ook, op inhoud en effect kunnen toetsen. Daarom kunnen wij als Staten niet instemmen als wij geen kaart voor de neus hebben.

Er is nog een ander aspect aan het voorliggende akkoord dat alles met kwaliteit en ecologie te maken heeft en dat mij niet vrolijk stemt. Het akkoord behelst tevens een uitspraak over de ongewenste werking van de natuurbeschermingswetgebieden aan te kaarten. Juist nu een kwaliteitsdoelstelling en een kwaliteitsgarantie ontbreken, kunnen wij hiermee niet instemmen. De balans is zoek. De natuur levert in en de landbouw wint. Dan moet, wat ons betreft, die landbouw ook meer natuur worden.

Het CDA schrijft in haar verkiezingsprogramma om bij de EHS meer te focussen op kwaliteit. Dat is hartstikke goed. Juist dan moet je echter een scherper beeld hebben ten aanzien van de depositie van stikstof en ammoniak, want de relatie tussen stikstof en biodiversiteit is genoegzaam bekend.

Wij hebben nog gedacht aan een amendement om het derde lid van het akkoord te schrappen, maar het is natuurlijk deel van een 'packagedeal'. Des te meer reden om het geheel te verwerpen. Los daarvan blijkt maar weer eens hoe belangrijk monitoring

in de provincie is. Ik hoop dat dat in elk geval goed in stand blijft.

Ik kom nog even terug op 1500 en de 3000 hectares.

De 1500 hectares harde nieuwe natuur zijn kennelijk een inschatting van wat er tot 2018 kan worden verworven of van functie kan veranderen. Stel dat het er minder zijn, wat wordt dan de status van de resterende opgave in 2018 als er bijvoorbeeld 300 hectare nog te doen is? Ik weet dat de vraag op donderdag al is gesteld, maar ik vond het antwoord niet heel duidelijk.

In de commissie heb ik ook al aangegeven dat er allerlei ontwikkelingen mogelijk zijn in die 3000 hectare landbouwnatuur binnen de groene con-
7 februari 2011, pag. 37 -

tour. Misschien stijgen de wereldvoedselprijzen wel langdurig. Dan zal omzetting naar natuur natuurlijk niet in beeld komen. Is er dan budget om een speler op de grondmarkt te zijn?

Nog iets over de RodS, de groene recreatiegebieden om de stad. Zet die opgave door, maak de belofte waar van Haarzuilens. Het is goed dat de bestuurlijke motor met zijspan, oftewel het overleg tussen provincie, gemeenten en BRU, weer is opgestart. Wij verwachten van het resultaat dat de drie partijen samen borg kunnen staan voor in elk geval de verdere ontwikkeling van Haarzuilens.

Dan kom ik terug op het fenomeen Bleker. Waarom tornt hij voortdurend aan gegeven wetten en ongeschreven normen van fatsoen? Misschien kan de gedeputeerde hem dat komende donderdag toch eens vragen. Wij zijn heel benieuwd naar het verhaal van de gedeputeerde aldaar. Gaat hij uitleggen wat voor mooi bod wij hebben en dat wij geen centje pijn hebben of zal hij solidair met zijn collega-natuurgedeputeerden en ook stellen dat dit een kabinetsbeleid is dat afbreekt in plaats van opbouwt en dat provincies met een onmogelijke opdracht worden opgezadeld? Ik hoop op het laatste.

Mevrouw DIK (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter!

Het is gelukt. In zeer korte tijd is er een Akkoord van Utrecht tot stand gekomen: het antwoord van onze provincie op de bezuinigingen op de EHS die het Rijk in het vooruitzicht heeft gesteld. Onze grote complimenten aan ieder die zich hiervoor heeft ingezet; het college in de persoon van gedeputeerde Krol, de gebiedscommissies, LTO, de natuurorganisaties en alle anderen.

Als wij kijken naar de inhoud van het akkoord, dan is dit nog zeer globaal. De ChristenUnie hoopt dat er gauw duidelijkheid komt over de 1500 hectare EHS en over de groene contour. Er is veel onrust in de gebieden en daarom is het van belang dat deze duidelijkheid er zo spoedig mogelijk is.

Tijdens de commissievergadering heeft de gedeputeerde geschetst welke criteria hij hanteert

voor de 1500 hectare EHS: ecologische kwaliteit, bestuurlijke continuïteit en internationale verplichtingen.

De ChristenUnie kan zich daarin helemaal

herkennen. Voor 3000 hectare EHS geldt dat die op vrijwillige basis wordt gerealiseerd. De gedeputeerde gaf aan dat hij hiervoor het ruimtelijk instrumentarium, zoals de ruimte-voor-ruimte regeling, creatief wil benutten. De ChristenUnie kan dit van harte onderschrijven. In de aanloop naar de nieuwe structuurvisie willen wij graag met de gedeputeerde meedenken over de mogelijkheden om de inzet van dit instrumentarium te verruimen. Dan de RodS. Natuurlijk was de ChristenUnie onder de indruk van het appèl dat de kinderen uit Leidsche Rijn op ons deden om de plannen voor Haarzuilens toch vooral te realiseren. De realiteit is echter dat er geen financiering meer is van uit het Rijk. De gedeputeerde gaf aan dat alle lokale en regionale partijen die hierbij betrokken zijn de beschikbare middelen – en ik gebruik zijn woorden – botje bij botje gelegd hebben. Daardoor wordt gekeken hoe er op een creatieve manier nog zoveel mogelijk mee gedaan kan worden. De ChristenUnie vindt dit een prima eerste stap en vraagt het college de Staten op de hoogte te houden van vervolgstappen, in het bijzonder wat betreft de uitkomsten van het overleg met het Rijk, dat de gedeputeerde samen met zijn collega's uit de andere Randstadprovincies binnenkort heeft. Terug naar het Akkoord van Utrecht. De ChristenUnie vindt het goed dat wij nu met een bod komen naar het Rijk. Het dreigement van een noodwet raakt echter kant noch wal nu onze provincie zodanig haar verantwoordelijkheid neemt en ook andere provincies ons voorbeeld lijken te volgen. Het akkoord wordt gedragen door de volle breedte van alle partijen die bij natuur en landschap betrokken zijn. Volgens ons is dit een bod waar het Rijk geen 'nee' tegen kan zeggen. De ChristenUnie ondersteunt het akkoord en gaat ook akkoord met het statenvoorstel.

De heer DE VRIES (D66): Mijnheer de Voorzitter! De heer Konings begon zijn bijdrage met de piketpaaltjes van dit kabinet. Die wil ik ook aan het begin van mijn bijdrage hier neerzetten. Het gaat hier tenslotte om een bezuiniging van om en nabij 60% op de EHS en 100% op de RodS. Laat helder zijn dat dit in Den Haag over ons uitgestort wordt. Daartegenover stel ik ook nog eens dat wij via die wet, de Wet investering in het landelijk gebied, eigenlijk al vanaf het begin achter de feiten

- 7 februari 2011, pag. 38 -
aanhobbelen. Vanaf het begin was helder dat de financiering vanuit het Rijk onvoldoende zou zijn om überhaupt aan alle wensen en alle doelstellingen tegemoet te kunnen komen. Nu komt er dus nog eens een extra slag overheen, die inhoudt dat wij de hele boel moeten herijken, moeten herzien en allerlei arrangementen moeten verzinnen om ervoor te zorgen dat wij nog iets van die ambities die wij hebben gehad, en die D66 nog steeds heeft, kunnen bereiken.

Je kunt dan twee kanten op. Je kunt zeggen: "Ik

gooi mijn kont tegen de krib en ze bekijken het maar daar in Den Haag." Dat lijkt mij niet de meest verstandige en de meest interessante oplossing. Aan de andere kant – en dat heeft het college gedaan bij monde van de heer Krol – gaan wij kijken wat wij nog kunnen redden en hoe wij ervoor zorgen kunnen dat wij die ambities zoveel mogelijk boven de tafel houden en hoe wij die op langere termijn kunnen volhouden. Dat is het Akkoord van Utrecht, zoals het nu voor ons ligt en dat in samenwerking met alle natuurorganisaties en landbouworganisaties tot stand is gekomen. Wij zeggen daarvan: "OK, beter iets dan niets." Als ik kijk naar hoe dit ingevuld is geworden, dan koester ik toch wel enige hoop. Dan ben ik misschien wat optimistischer en dan durf ik ook wel een uitspraak te doen ten aanzien van de opstelling van de heer Bleker. De heer Bleker kan wel het mes op tafel leggen en zeggen: "Als jullie niet meewerken, dan komt er een noodwet." Ik kan mij echter toch ook voorstellen dat er zelfs bij het CDA en zelfs bij de VVD in de Tweede Kamer nog mensen zijn die met één groen hart kijken naar hoe wij als provincies de afgelopen jaren druk bezig zijn geweest met die EHS en met RodS en dat hij door zijn eigen fractie, wanneer er zo'n akkoord ligt, tot de orde zou kunnen worden geroepen. Aan ons zal het in elk geval niet liggen in de Tweede Kamer. Laat ik dat voorop stellen. Wat ik belangrijker vind, is om aan te geven dat dit akkoord gewoon naar de heer Bleker toe moet en dat dit akkoord als onderhandelingsbod naar hem toe worden gebracht. Daarmee is het echter ook het enige bod. Wij gaan niet marchanderen van: wij doen er nog een paar hectares af of wij doen het nog wat anders. Dat is wat ons betreft niet aan de orde. Dit is het minimale wat wij kunnen bieden en hierop moeten wij voort richting 2018 en ook nog daarna. Na 2018 is er waarschijnlijk een nieuw kabinet dat wel welwillender is tegenover de natuur met die 3000 hectare binnen de groene contour. Een laatste opmerking ten aanzien van de RodS. De RodS is wat ons betreft zeker niet van tafel; wij kunnen als provincie echt de RodS niet vergeten. Wij willen binnenstedelijk bouwen en dat betekent ook – ik noem Leidsche Rijn met Haarzuilens – dat wij het niet kunnen maken om te zeggen: "Dat laten wij nu even zitten, daar doen wij even niks meer aan." Er komen straks 100.000 mensen te wonen en die moeten ook ruimte hebben. Wij hebben gezien hoe het op dit moment al is in Amelisweerd en Rhijnauwen: je kunt er soms op een zondag over de hoofden lopen. Dat moeten wij niet willen. Het hoort gewoon bij elkaar. Complementair aan binnenstedelijk bouwen is dus de RodS. Ik vraag het college ook op dit gebied een akkoord te sluiten met de steden en met de organisaties die betrokken zijn bij de RodS en dit zo snel mogelijk naar het kabinet te sturen, want

het is een heel belangrijk onderdeel voor het werk dat wij hier in de provincie doen.

Kortom: wij zullen dit akkoord steunen, maar echt als een minimaal bod aan de heer Bleker en aan het kabinet. Wij willen absolute toezeggingen over de RodS dat dit zo snel mogelijk ook in een akkoord komt.

Mijn laatste vraag betreft, en dat is echt het uiterste: zijn Gedeputeerde Staten bereid, wanneer de heer Bleker onverhoopt toch nee zegt, het kabinet bij de Raad van State aan te klagen, dat men zich wat betreft de Wet op de investering van het landelijk gebied eigenlijk als onbehoorlijk bestuur heeft gedragen en dat wij dit niet kunnen accepteren, dan wel over onze kant kunnen laten gaan.

Is men bereid, in het uiterste geval, die juridische stap te zetten?

Mevrouw BODEWITZ (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Vandaag ligt er een bijzonder voorstel voor.

Bijzonder in de zin van vaagheid en onduidelijkheid.

Als er normaalgesproken een voorstel voorligt, waarbij je absoluut niet weet waarover je beslist, dan ontstaat met name daarover de discussie. In de commissie was er echter nauwelijks discussie. Ik heb nu wel wat geluiden gehoord, maar het komt er in feite op neer dat als wij dit - 7 februari 2011, pag. 39 -

voorstel aannemen, wij nog geen idee hebben wat wij besloten hebben. Het is volstrekt onduidelijk welke nieuwe natuur wij opgeven als wij akkoord gaan met dit voorstel en het is dus onbekend waarmee wij instemmen. Ook is onbekend welke gevolgen het heeft voor de ecologie. En daar gaat het uiteindelijk om.

De heer Glastra van het Utrechts Landschap heeft in zijn bijdrage voor de commissie RGW aangegeven dat nog 4500 hectare nieuwe natuur nodig is om de EHS voldoende te laten functioneren. Theoretisch zou dat mogelijk zijn met het voorliggende voorstel, maar duidelijk is dat 3000 hectare binnen dit voorstel hooguit voor een klein deel in natuur omgevormd kan worden. Dan betreft het bovendien waarschijnlijk vooral particuliere natuur. Wat de natuur betreft hebben de afgelopen decennia bewezen dat de miljoenen die in agrarisch natuurbeheer zijn gestopt, bijna weggegooid geld waren. De meeste natuur die ooit op de venen te vinden was, is verdwenen en waar nog sprake is van enig succes zijn de soorten gedecimeerd; weidevogels of flora van bloemrijke weiden. Het betreft dus niet veel meer dan verkapte inkomenssteun.

Het meest schrikbarend vinden wij echter het statement in het Akkoord van Utrecht, waarin partijen zich uitspreken tegen de ongewenste externe werking van natuurbeschermingswetgebieden. Hoe zo, ongewenst? Is deze natuur dan tegenwoordig soms ongewenst? Die externe werking is niet voor niets vastgelegd. Dat is om de natuur te beschermen tegen de kwalijke gevolgen van verzuring. Wat ons betreft is deze natuur wel gewenst. Sterker nog: het

is de plicht van de provincie deze natuur goed te beschermen.

Ik hoorde de heer De Vries van D66 zeggen: "Beter iets dan niets." Op zich klinkt dat logisch, maar het betekent ook dat wij hierbij dan definitief afzien van de overige natuur, terwijl wij niet eens onderzocht hebben of wij er zelf middelen voor beschikbaar kunnen stellen. Dus als wij dit besluit aannemen, dan is dat traject in feite ook al afgesloten. Dan is dit het, terwijl wij nog niet eens weten waarover wij dan precies een besluit hebben genomen.

In het kader van biodiversiteit zou ik een artikel uit het Algemeen Dagblad niet onvermeld willen laten. Nota bene een CDA-er, Esther de Lange, Europarlementariër, maakt zich in het artikel grote zorgen

over de dreigende uitsterving van vele diersoorten. De aanleiding voor het artikel was dat zij als EUrapporteur een rapport over biodiversiteit heeft

geschreven. Enkele citaten uit dit artikel: "Als generatie van nu moeten wij niet willen dat er generaties na ons een veel armere aarde erven. Het is onze morele plicht die zo ongeschonden mogelijk door te geven. Het gaat niet alleen om de diersoorten.

Al deze ontwikkelingen raken ook de mens. Zonder al die kleine beestjes in de grond hebben wij minder oogsten." In haar rapport verwijst Esther de Lange naar studies die de economische schade van soortenverlies wereldwijd, al sinds 2000, op € 50 miljard per jaar becijferen, oplopend tot een totale schadepost van € 14 biljoen in 2050. Argumenten genoeg dus om wel hart te hebben voor EHS en ons daar hard voor te maken. Het mag duidelijk zijn dat wij het voorstel niet zullen steunen.

De heer SNYDERS (Mooi Utrecht): Mijnheer de Voorzitter! In ons verkiezingsprogramma hebben wij nadrukkelijk aangegeven dat wij de EHS, voor zover mogelijk, overeind willen houden voor toekomstige generaties. Ik sluit mij wat dat betreft

aan bij het verhaal van mevrouw Bodewitz. 'Het geld is op' kan toch niet het enige zijn om te zeggen: "Dan gaan wij maar eens even kijken hoe het dan wel kan."

Stel het gaat om bouwen. Wij krijgen subsidie uit Den Haag: 60% valt weg, 100% valt weg als het gaat om bouwen in de stad. Wat gaan wij dan doen? Neem als vergelijking Rijnenburg met 6000 woningen. 3000 dan maar niet. 1500 als de boeren alleen maar villa's en landgoederen willen en 1500, ja, die doen wij dan nog wel ergens.

Jongens, dat is geen besturen. In het verleden zijn er lijnen uitgezet en het is nu, wat dit akkoord betreft, kiezen voor het niets. Alle partners die aan tafel zitten – leve het poldermodel – stemmen hiermee in, want er is crisis. De huidige overlegcultuur is volgens mij even de weg kwijt. Hopelijk worden ze weer wakker, want is alles echt mogelijk als de banken omgevallen zijn? Al het opgestarte beleid de prullenbak in?

Mijnheer Bleker kan heel veel roepen en het is natuurlijk een heel handige jongen: hij heeft natuurlijk

dat kabinet bij elkaar gezet. Hoe lang zit dat?
Misschien valt het wel om. Misschien vinden de
kiezers in maart dat het anders moet. Misschien
- 7 februari 2011, pag. 40 -

zit Mooi Utrecht dan wel in de Eerste Kamer en
dan gaan wij roepen: "Mensen, kiezers, stem
gewoon niet al het groen weg." En, de ruimte volbouwen:
niet in het buitengebied, nee, in de steden
en in de dorpen. Er is in feite op een heleboel
gebieden een trendbreuk nodig.

Wij zijn het eens met sprekers die zeggen: Rijnauwen,
Amelisweerd, nee, er moet nieuw groen bij
Haarzuilens, dat moeten wij afmaken. Daarmee
zijn wij het nadrukkelijk eens. Boeren, ondernemers:
betrek ze. Burgers: ook daar is een signaal
gekomen: "Dit akkoord gaat over onze hoofden
heen." Ik wil niet spreken van onbehoorlijk bestuur,
maar ik denk toch aan een blinde vlek die
er is geweest. Bestaand beleid: wij hakken het
zomaar in stukken. Waar is de eigen verantwoordelijkheid
van deze Staten? Den Haag kan zoveel
beslissen en kan zoveel vinden. Misschien zeggen
het CDA en de VVD in de provincie Utrecht wel:
"Jullie kunnen wel zoveel roepen, maar kijk eens
even naar wat wij aan het doen zijn." Dus, gevestigde
partijen, landelijk: stem lokaal, ook nu, vandaag,
gewoon voor een beleid dat hout snijdt. En
wat nu voorligt? Dat is in feite het oude gewoon
over je rug heen weggooien in de prullenbak. Ik
chargeer, mijnheer Krol, en ik begrijp dat u hieraan
heel hard hebt gewerkt, maar zo moeten wij niet
verder.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering.

Schorsing van 11.54 uur tot 12.04 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!

Dank aan iedereen die over dit Akkoord van
Utrecht heeft gesproken. Dank aan iedereen die
het mogelijk heeft gemaakt dat wij überhaupt een
Akkoord van Utrecht hebben. Laat duidelijk zijn
dat het Akkoord van Utrecht rust op twee, misschien
wel op drie belangrijke pijlers.

Het is een akkoord dat ruimte biedt voor de landbouw,
dat beperkingen opheft en ruimte geeft
voor serieus ondernemen enerzijds, en dat anderzijds
ruimte biedt om het concept van de EHS,
zoals wij er in Nederland al 21 jaar aan werken,
in Utrecht serieus overeind te houden. Misschien
is de kracht van het akkoord nog wel meer dan
alleen het aanbod aan de staatssecretaris, want
het zegt ook iets over hoe wij in Utrecht met het
landelijk gebied omgaan. Wij gaan met elkaar om
op een manier waarbij wij respect hebben voor elkaars
positie en belang, wij proberen daarin draagvlak
te bereiken en wij proberen de tegenstelling,
die wel eens ontstaat tussen natuur en landbouw,
te overbruggen en samen te gaan voor de kwaliteit
van het ondernemerschap enerzijds en van de natuur
anderzijds.

Uiteindelijk waren de natuurorganisaties, gebiedscommissies,

particulier grondbezit en anderen in staat het akkoord te sluiten, omdat zij van mening waren dat ontwikkelingsruimte voor de natuur en voor de landbouw mogelijk hand in hand zouden kunnen gaan. Ik sprak afgelopen zaterdag, in het kader van de verkiezingstoer die alle partijen op dit moment maken, een ondernemer die in Baambrugge met een revolutionair stalconcept bezig is. De Staten hebben het misschien wel eens gezien; Courage bedenkt dit concept, een serrestal of hoe je het ook formuleert, waarin koeien heel veel ruimte krijgen. Toen het over het burgerinitiatief ging moest ik hieraan ook al even denken. De ondernemer zei: "Ik heb eigenlijk steeds meer ruimte voor mijn stal nodig, want per dier heb ik meer plek nodig. Ik geef ze meer ruimte, meer dierenwelzijn en ik verkoop een beter product." Misschien is het wel zo – ik moest daaraan denken bij de voorbereiding op dit debat – nu wij zo bezig zijn met die wereldmarkt en kostprijsontwikkeling in de landbouw, dat wij heel ver weggegaan zijn van de natuur en daardoor hebben wij een tegenstelling gemaakt. Volgens mij zei die boer: "Wij moeten terug naar de ontwikkeling, waarin wij als landbouw steeds dichterbij de natuur komen te staan en producten leveren die mensen willen hebben, streekproducten, biologische producten." En dan blijkt een boer ineens een natuurondernemer te zijn en dan is die tegenstelling weg. Volgens mij zitten er in dit Akkoord van Utrecht elementen, waarbij landbouw en natuur in deze provincie weer samen verder kunnen. In de commissievergadering heb ik het al uitgesproken, maar ik doe dat hier opnieuw: ik heb diep respect voor de wijze waarop die soms tegengestelde belangen en tegengestelde posities door beide partijen, de natuur- en de landbouworganisaties, overbrugd zijn en het op een heel korte termijn tot een akkoord kon komen. Het is - 7 februari 2011, pag. 41 - een akkoord in de stijl van Utrecht: samen ben je sterker dan alleen. Het is een akkoord, waarmee wij met opgeheven hoofd naar de staatssecretaris kunnen gaan. Niet, zoals ik enkele fracties heb horen zeggen, omdat wij te makkelijk de handdoek in de ring gooien, maar omdat wij zeggen dat de realiteit van vandaag is dat er minder geld is voor allerlei beleidsterreinen, dus ook voor natuur. De vraag is wat je binnen die realiteit toch nog met ambitie voor elkaar zou kunnen krijgen in Utrecht. Die ambitie mag meer zijn dan de kale boekhoudkundige benadering van alleen het geld, want de ambitie in het akkoord zegt ook dat het meer mag zijn dan 2018 en dat het meer mag zijn dan 1500 hectare, kijkend naar die groene contour. Daarmee geloof ik dat de provincie Utrecht een sterk signaal geeft in de richting van het Rijk. Ik ben dan ook blij dat ik uitgenodigd ben door de Tweede Kamer, om daarover aanstaande donderdag in een hoorzitting te spreken. Ik zal dat doen

op de wijze die de Staten van mij gewend zijn, al krijg ik er daar iets minder voor dan ik hier krijg. Ik zal mij daar dus moeten beperken. Ik zal het akkoord daar echter met verve verdedigen.

En wat dan, hebben sommigen gevraagd, en stel dat de positie van het Rijk zo is dat wij niet de middelen krijgen die wij nodig hebben om dit akkoord te kunnen uitvoeren. Dan kom ik terug bij de Staten om te kijken wat wij dan wel kunnen doen. Laat duidelijk zijn: er zijn verkiezingen, er zijn onderhandelingen over een nieuw college, er komt een nieuw coalitieakkoord en er gaan discussies over geld ontstaan, maar van zo'n akkoord, waar zoveel partijen in de volle breedte achter staan, ben ik overtuigd dat het voor de provincie Utrecht met partijen die dan aan tafel zitten in het kader van het ruimtelijk beleid en ook in het kader van het financieel beleid, een belangrijk punt is.

Ik ga in op een paar vragen. Velen hebben gesproken over de RodS. Het was logisch daarover te spreken in de commissievergadering, want er was een klemmend beroep van de mensen uit Haarzuilens en Leidsche Rijn om de RodS niet te laten vallen. Een enkeling zei, toen het ging over de RodS: "Mijnheer de gedeputeerde, het had wel een tandje ambitieuzer gekund." Er is een feitelijk verschil. Het kabinet zegt namelijk dat er nog wel middelen zijn voor realisatie van de EHS, maar dat het minder moet: "Provincies, doe een bod en kom met een gedragen voorstel." Voor de RodS is er wat het kabinet betreft, geen geld meer. Dat vraagt een andere strategie, wat mij betreft. Die strategie zullen wij ook zeker voeren. Ik heb in de commissievergadering al gezegd dat wij met de wethouder van de stad Utrecht, de portefeuillehouders van het BRU en de gebiedscommissie stad en land Utrecht ons uiterste best doen om te kijken wat wij nog aan beschikbare middelen hebben, dus middelen van de stad, provincie en BRU, om die RodS-opgave op een fatsoenlijke wijze te kunnen afronden. Daarnaast zul je afspraken moeten maken om creatief die RodS mogelijk te blijven maken. Ook daar hoort planologische bescherming bij. Ook daar hoort bij dat wij als provincie zeggen: "Dit blijft een groen gebied – al kunnen wij dat niet allemaal verwerven – en hier willen wij recreatie hebben voor de inwoners van de stad." Het is de contramal – zoals de heer Martens terecht zei – van de binnenstedelijke opgave die wij belangrijk vinden. Dan moeten er groene gebieden rondom de stad zijn, waar inwoners van die stad prettig kunnen recreëren.

Nogmaals: de komende jaren zal het devies zijn: minder met aankoop, meer met planologie en meer met de eigenaren zelf. Ik heb het voorbeeld in de commissievergadering niet voor niets genoemd: agrarische ondernemers zeiden dat zij die recreatieve opgave rond de stad, die op hun erf gepland staat, wel degelijk vorm kunnen geven. Dat kost de overheid veel minder geld en het heeft

wel degelijk effect voor de RodS.

De heer DE VRIES (D66): Mijnheer de Voorzitter!
Een concrete vraag hierover. Begrijp ik het goed dat de gedeputeerde zich feitelijk neerlegt bij het kabinetsvoornemen om helemaal geen financiële middelen meer beschikbaar te stellen in het licht van de RodS?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!
Nee. Het IPO, als twaalf provincies, doet twee dingen: wij bereiden ons voor op een stevig onderhandelingstraject met de staatssecretaris en wij bereiden ons voor op een stevige juridische discussie met de staatssecretaris. Die juridische discussie gaat erover dat er een Wet inrichting landelijk gebied ligt en een bestuursovereenkomst met afspraken over wat wij als twaalf provincies - 7 februari 2011, pag. 42 - moeten doen. Als het kabinet ervoor kiest die afspraken eenzijdig te wijzigen, is het zeer de vraag of dat juridisch kan. Dus wij doen twee dingen: wij bestrijden de manier waarop met de bestaande wet en de bestaande bestuursovereenkomst wordt omgegaan. RodS valt daaronder. Wij onderzoeken de mogelijkheid, zoals je kunt zien in het Akkoord van Utrecht, om ondanks die bezuinigingen toch nog tot een stevige EHS in de provincie Utrecht te komen.

De heer DE VRIES (D66): Mijnheer de Voorzitter!
Ik begrijp dat wij naar het kabinet toe enerzijds een knip maken tussen het bod-EHS en anderzijds het eventueel juridische spoor in het kader van de RodS binnen het ILG.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Het zijn twee sporen. Wij zijn in een juridisch gesprek met de staatssecretaris over het totale pakket en wij zijn in een onderhandelingstraject met de staatssecretaris over een deel van het pakket, en dat gaat dan over de EHS.

De heer MARTENS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter!
Als het gaat om de EHS en de RodS, dan zijn dat natuurlijk geen concepten en doelen op zichzelf: het gaat niet om de hectares en de invulling ervan. Het gaat natuurlijk om de gedachte erachter, zoals het bij de EHS gaat om de biodiversiteit. Bij de RodS is dat natuurlijk ook het geval: de RodS moet voldoende recreatiemogelijkheden bieden aan de inwoners. Wat ik de gedeputeerde hoor betogen, is dat hij die gedachte erachter al een beetje laat vallen. Bij de EHS is de inzet in elk geval nog dat wij aan het concept vasthouden, al geven wij er misschien op een iets andere manier invulling aan, opdat op termijn al die natuur nog gerealiseerd kan worden, ook binnen die 3000 hectare. Mijn vraag is dus wat de uiteindelijke inzet is voor het recreatiegebied, in dit geval bij Haarzuilens. Het is namelijk duidelijk dat een paar bankjes en een paar fietspaden niet voldoende zijn. Ik wil graag van de gedeputeerde de uitspraak horen waar hij met dat gebied naartoe wil. Hoe wij dat exact invullen, zien wij dan wel in tweede

instantie.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!

Ik denk dat ik het niet duidelijk heb uitgelegd.

Het concept van de RodS blijft overeind, wat

mij betreft. Er is alleen één verschil met de EHS:

bij de EHS kun je voor een deel met het aanbod

van die 1500 hectare nog verwerven. Bij RodS zou

je dat misschien in afrondende zin nog een heel

klein beetje kunnen doen. Daar zul je het echter

van alternatieve arrangementen moeten hebben.

Daarmee is het concept, ook het planologisch

concept, van de RodS geenszins van tafel.

De heer MARTENS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter!

Bij de EHS zal het misschien het geval zijn dat

het Rijk zegt: "Betaalt u zelf ook maar enigszins

mee aan de doelstelling." Dat zal bij de RodS ook

wellicht het geval kunnen zijn.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!

Ja, dat zal heel goed het geval kunnen zijn.

Dat doen wij in feite al natuurlijk, want van elke

euro die het Rijk in de bestuursovereenkomst ILG

heeft gestoken, hebben provincies, gemeenten

en maatschappelijke partijen inmiddels drie euro

gemaakt. Dat is misschien wel de grote kracht

van de wet ILG, namelijk dat rijksgeld veel meer

investeringen heeft opgeleverd dan alleen het kale

rijksgeld. Dat is misschien wel precies een van de

redenen waarom wij kritiek hebben op het voorstel

zoals het er nu ligt.

De heer MARTENS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter!

Ik ben in elk geval tevreden dat de gedeputeerde

aan de inzet van de RodS vasthoudt en dat

hij met die boodschap naar het Rijk gaat. Ik ben

benieuwd waarmee de gedeputeerde de komende

maanden naar de Staten komt.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!

Dat 'de komende maanden' vind ik een

prettig vooruitzicht, zeg ik tegen de heer Martens.

Ik zou eigenlijk die oproep in dat kader wel willen

ondersteunen.

Mevrouw Swets van de fractie van het CDA heeft

uitdrukkelijk gezegd dat er een stappenplan moet

komen. Een stappenplan moet er op een aantal

punten komen. Wij moeten met elkaar de gebieden

afspreken: over welke gebieden hebben wij

het als het hebben over die 1500 hectare, die 3000

hectare en die 1500 hectare die zou kunnen vervallen?

Verder moeten wij met elkaar heel heldere

afspraken maken over wat precies bedoeld wordt

- 7 februari 2011, pag. 43 -

door degenen die het akkoord hebben geschreven

als wij het hebben over aankaarten en aanpakken

van de externe werking van de natuurbeschermingswetgebieden

bij ammoniak. Aankaarten en

aanpakken betekenen dat ik op korte termijn met

de organisaties zal komen tot een stappenplan

om datgene wat in het akkoord staat uit te voeren.

Uiteraard komt het college daarover terug bij de

Staten. De eerste stap die wij zetten op het gebied

van stikstof en ammoniak, zit in de stikstofverordening

die in elk geval een stukje minder regeldruk gaat opleveren. Dat punt staat verderop op deze agenda.

De fractie van de VVD spreekt over een voorbeeld voor andere provincies. Dat vind ik ook. Wij werden eerst een beetje uitgelachen toen wij met het Akkoord van Utrecht begonnen en men zei dat wij dat in Utrecht nooit zouden halen. Utrecht laat echter zien dat men samen meer kan doen dan alleen. Dat is iets om trots op te zijn.

De fractie van de PvdA vroeg of wij de gedachte van de EHS overeind houden. Ik vind van wel. Als je het akkoord leest dan staat daar gewoon letterlijk: zelfs die 3000 hectare hebben wij nodig voor een robuuste EHS. Dus wij geloven in een vrijwillige realisatie van een robuuste EHS in Utrecht, maar wij zien ook dat je voor een deel van die opgave misschien andere middelen en andere arrangementen nodig hebt. Het concept blijft dus overeind. Als het niet lukt en als wij er niet uitkomen, dan kom ik uiteraard bij de partijen die het akkoord gesloten hebben en bij de Staten terug.

De fractie van de SP zegt: "U hebt het eigenlijk al opgegeven." Dat vond ik eigenlijk wel een kwalijke opmerking. Het zit namelijk niet in onze aard en niet in de aard van diegenen die het akkoord gesloten hebben om te zeggen dat wij het opgeven. Wij geloven in het concept en wij geloven dat wij er heel veel van overeind kunnen houden. Wij geloven dat wij in Utrecht met ecologische criteria, met bestuurlijke criteria en met internationale afspraken als leidraad, met die 25.000 hectare bestaande nieuwe natuur, die 5000 die wij al gedaan hebben, die 1500 die wij nog gaan doen en die reservering in die 3000 die wij nog doen, een heel groot deel van onze ambities overeind kunnen houden. Wij zijn het eens dat die 1500 hectares vervallen. Die vervallen echt. Dat zijn gebieden, die – met pijn in het hart, zeggen de natuurbeschermingsorganisaties – vervallen kunnen,

dat zijn gebieden waarvan wij twintig jaar geleden dachten dat wij daar wel wat mee konden doen. Om een concreet voorbeeld te noemen: het blijkt dat er een ecologische verbinding dwars door een garagebedrijf gaat. Het zijn dus gebieden die wij echt kunnen missen, zonder aan het concept van die EHS en de kwaliteit ervan te veel schade te doen. Nogmaals, en dat zeg ik tegen mevrouw Van Gemert uit Zuid-Limburg: "Wat Winsemius schrijft, heb ik goed gelezen." Hij schrijft: wat zou het toch mooi zijn als natuurorganisaties en landbouworganisaties bij elkaar zouden zitten en besluiten wat zij nog wel en wat zij niet zouden willen doen. Dus wat Winsemius vraagt, hebben wij in Utrecht al gedaan.

De heer SNYDERS (Mooi Utrecht): Mijnheer de Voorzitter! Er scheidt ons niet zo veel. Wij zijn het eens met de aanpak van de gedeputeerde en de manier waarop hij de boel overeind wil houden. Het gaat puur om de strategie. Ik wil verwijzen naar een vorig agendapunt, toen ook werd gevraagd wat hij volgtijdelijk zou gaan doen. Dit akkoord is naar de

mening van Mooi Utrecht, en ook van andere partijen, in feite al iets van: je geeft al van alles weg wat je in feite nog zou kunnen uitonderhandelen en dat je in elk geval nog niet moet vastleggen, omdat na de verkiezingen de boel bestuurlijk nog zou kunnen kantelen. In hoeverre zou het daarom wenselijk zijn om te zeggen: dit is de lijn die wij met alle partners hebben afgesproken, maar wij gaan toch nog steeds voor die andere afspraken, zeker als het gaat om de rol van het Rijk. Het is namelijk onbehoorlijk dat als je drie euro gaat uitgeven, het Rijk er één euro uittrekt. Dat is van de gekke. Dat kan natuurlijk niet.

Mevrouw VAN GEMERT (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik blijf bij mijn punt dat wij het allemaal te vroeg weggeven. Dat er nu een akkoord ligt als een resultaat van het poldermodel, is hartstikke tof, maar de groene organisaties stonden wel degelijk met de rug tegen de muur. Zij konden niet anders dan hiermee genoegen nemen, omdat besloten was dat er een Akkoord van Utrecht zou komen en dat er een bod zou komen. Wat ik heb gezegd is: had hiermee gewacht. Als wij eerst op alle mogelijke manieren kijken hoe wij de dingen kunnen realiseren en dat wij vervolgens gaan praten en tot een akkoord komen, is iets anders.

- 7 februari 2011, pag. 44 -

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De staatssecretaris vroeg om een opvatting van de provincies. Die kun je in de toren van dit huis bedenken met de ambtenaren of die kun je met al je maatschappelijke partners bespreken. De natuurorganisaties hebben met overtuiging 'ja' gezegd tegen dit akkoord – als dat niet waar is, zullen zij dat zeker na afloop van deze vergadering tegen mevrouw Van Gemert zeggen –, zoals LTO en anderen ook met overtuiging 'ja' hebben gezegd tegen dit akkoord. Het woord 'blij' is in de commissievergadering gevallen. Met andere woorden: geen van beide partners heeft het gevoel gehad met de rug tegen de muur gezet te zijn, maar herkent hierin nog de ambitie voor de kwaliteit van het landelijk gebied. Het is dus ook een akkoord met veel ambitie en het is een akkoord waar de staatssecretaris in financieel perspectief nooit zomaar 'ja' tegen zal kunnen zeggen. Het dwingt hem keuzes te maken en het dwingt hem te reageren op datgene wat wij hier voorgesteld hebben, juist omdat het nog zoveel ambitie kent. Van weggeven is dus geen sprake.

De heer SNYDERS (Mooi Utrecht): Mijnheer de Voorzitter! Het glas is half vol of half leef. 3000 hectare stellen wij ter discussie. 1500 hectare geven wij weg. Ik zei al: 3000 hectare zijn wij dus in feite al kwijt. Dat is natuurlijk koffiedikkijken, maar in feite geven wij een negatief signaal af. Zouden wij niet beter de staatssecretaris duidelijk kunnen maken dat wij in feite onverkort vasthouden aan de zaken, maar dat de Staten van Utrecht onderwijl natuurlijk willen meedenken op het moment dat dingen echt niet mogelijk blijken

te zijn? Zou dat niet een betere aanpak zijn?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter!

Nee, ik heb aangegeven wat ik een betere aanpak vind. Ik vind een betere aanpak: met draagvlak naar de staatssecretaris. Dat maakt veel meer indruk in de Tweede Kamer dan dat wij met een ambtelijk of bestuurlijk voorstel vanuit het college komen. Ik ben ervan overtuigd dat zo'n signaal vanuit Utrecht wordt opgepakt. Ik merk dat ook door de reacties die ik vanuit de Tweede Kamer krijg en de door de reacties die ik vanuit belangrijke maatschappelijke spelers krijg. Dit Akkoord van Utrecht doet ertoe en wordt als voorbeeld voor andere provincies gezien en wordt op dit moment, dan wel niet overgenomen, maar wel door andere provincies op dezelfde wijze gedaan.

De fractie van GroenLinks vraagt wat wij doen als er in 2018 nog wat te doen is. Volgens mij zegt het akkoord dat wij in 2018 sowieso niet klaar zijn met wat wij in die 3000 hectare aan het doen zijn. Het antwoord is dus dat wij hiermee in 2018 in Utrecht niet klaar zijn.

De fractie van de ChristenUnie zegt dat wij snel duidelijkheid moeten geven over de gebieden. Dat probeer ik ook te doen. Verder gaan wij inderdaad als vier Randstadprovincies binnenkort langs bij de staatssecretaris om te praten over de RodSaapak. Dat wordt dus een apart traject met de staatssecretaris.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag was: stel dat in 2018 van die 1500 hectares er 1100 of 1200 zijn gerealiseerd, wat is dan de status van die 300 à 400 hectares die dan nog resteren?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb op de 'cursus gedeputeerde voor beginners' geleerd dat je nooit op als-dan-vragen moet antwoorden. Daar ga ik dus nu de fout in. Als wij de ambitie hebben en als wij de zaak op deze wijze inderdaad kunnen regelen, dan denk ik dat diegenen die er dan zitten die ambitie van dit akkoord ook in 2018 nog steeds zullen steunen.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter! Misschien kan de gedeputeerde nog reageren op een ander punt dat is ingebracht door de fractie van de SP. Wat moet ik mij voorstellen bij die externe werking die wordt aangekaart of opgepakt bij de staatssecretaris? Ik zie daar alleen nog maar een concessie.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Er staat in het akkoord – en ik weeg mijn woorden zorgvuldig, want het is zwaar bediscussieerd – 'aankaarten' en 'aanpakken'. 'Aankaarten' lijkt mij helder: wij gaan met de gezamenlijke partners met het akkoord onder de arm naar de staatssecretaris om te zeggen dat het eigenlijk niet kan, zoals het op dit moment bij de natuurbeschermingswetgebieden werkt; dat moet echt beter en anders. 'Aanpakken' betekent dat wij als

- 7 februari 2011, pag. 45 -

provincie Utrecht datgene wat op ons eigen erf ligt – voor een deel is dat een zaak van de staatssecretaris en voor een deel is dat een zaak van de provincie – ook feitelijk aanpakken. Anders zouden wij dat niet afgesproken hebben. 'Aanpakken' betekent: veranderen en proberen het beter te maken dan het nu is. De eerste stap die wij daarvoor zetten, is de stap met de stikstofverordening, omdat afname van de stikstofdepositie in generieke zin, over de gehele provincie Utrecht, met die stikstofverordening aantoonbaar gegarandeerd wordt.

Daarmee zetten wij voor mijn gevoel een eerste stap op weg naar twee dingen: minder regeldruk en afname van de stikstofdepositie.

De VOORZITTER: Is er behoefte te spreken in een tweede termijn?

Mevrouw VAN GEMERT (SP): Mijnheer de Voorzitter!

Ik heb de brief van de heer Winsemius erbij gepakt, wat hij ook zegt is dat het spijtig is dat het CDA niet meer weet wat rentmeesterschap is. Vervolgens zegt hij: let op, zet het regeerakkoord een tijdje in de ijskast, wij waren met de EHS op de goede weg en jullie schaffen de structuur af. Dat zijn dus dingen uit de brief van Winsemius, waarmee wel degelijk wordt gezegd dat er niet vooruitgelopen moet worden met vergaande beslissingen, maar dat even afgewacht moet worden.

Dit terzijde.

Ik wil een motie indienen, die bedoeld is om te onderzoeken wat de gevolgen zijn van dit Akkoord, voordat wij daartoe het bod uitbrengen.

Motie M3 (SP, GroenLinks, PvdD): evaluatie Akkoord van Utrecht

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 februari 2011, gehoord de beraadslagingen over Hoofdpijnen voor het Akkoord van Utrecht, Herijking EHS;

constaterende dat:

- *de provincie Utrecht als 'knooppunt' van wezenlijk belang wordt geacht om de natuurgebieden zoals deze binnen Nederland (en daarmee eigenlijk ook binnen Europa) voorkomen met elkaar te verbinden;*

- *in de 'Duurzaamheidsmeting 2010' de biodiversiteit/natuur in de provincie Utrecht een rode/oranje kaart heeft gekregen;*

- *er geen zorgvuldige ecologische toetsing van de effecten van het Akkoord van Utrecht op het functioneren van de EHS heeft plaatsgevonden en ook geen onderzoek naar de gevolgen voor het functioneren van verbindingzones ten grondslag heeft gelegen;*

verzoeken het college van GS:

voor het Akkoord van Utrecht definitief te maken een onafhankelijk onderzoek te laten doen naar de gevolgen van het akkoord voor het bereiken van het functionele doel van de Ecologische Hoofdstructuur, de effecten op de biodiversiteit en de resultaten binnen de verdrogingsbestrijding,.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer KLOPPENBORG (GL): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog eens onderstrepen dat het uitgangspunt voor onze visie op dit onderwerp de kwaliteitscriteria zijn. Wat dat betreft zou het inderdaad fijner zijn als er veel minder strijd en spanning zou zijn tussen natuur en landbouw. De EHS moeten wij namelijk juist beschermen tegen de druk van vermessing en depositie van de landbouw. Daarom vond ik de aanzet van het betoog van de gedeputeerde interessant, zo van: kijk eens hoe landbouw en natuur elkaar af en toe kunnen vinden. Ik vind dat echter niet feitelijk terug in het voorstel. Het voorstel geeft eigenlijk meer een soort wapenstilstand aan. Waar kunnen wij zien dat de landbouw inderdaad meer geeft om de natuur en dat de landbouw en de natuur naar elkaar toegroeien? Ik zie vooral een inleveren van de natuur.

De heer SNYDERS (Mooi Utrecht): Mijnheer de Voorzitter! Wat ik zo graag had willen zien, was dat wij naar fondsen waren gaan zoeken. Dan hadden wij niet gekeken naar het Rijk dat niet meer betaalt. Dan hadden wij misschien gewoon moeten zeggen: die € 500.000.000 voor nieuw asfalt moeten wij wellicht maar ter discussie stellen, want er zijn belangrijker zaken in deze provincie.

- 7 februari 2011, pag. 46 -

De heer Krol zei dat het CDA in Den Haag zeer tevreden is over deze aanpak. Laten wij wel wezen: ik heb in september een zeer interessante discussie gezien, ook binnen het CDA. Daar zijn allerlei bewegingen gaande. Rentmeesterschap en andere zaken: dat beweegt allemaal als een gek op dit moment. In die zin is het niet goed dat wij ons op dit moment eigenlijk gedragen als stemvee voor Den Haag. Daar heeft men de bezuinigingen geproclameerd: de beuk erin. Wij gaan dat allemaal maar netjes doen en wij zeggen, nog net niet met hangende pootjes, dat wij het allemaal voor Den Haag al hebben geregeld. Zo moeten wij toch niet omgaan met ons belang? Wij hebben een eigenstandige verantwoordelijkheid als provincie. Ik vind dat provinciale partijen lokaal moeten stemmen. Ja, wij zijn een lokale partij. Ik heb begrepen dat er inmiddels twee zijn. Misschien kan de gedeputeerde nog een steentje bijdragen en ervoor zorgen dat dit voorstel van tafel gaat. Wij hebben nadrukkelijk alle waardering voor alle partijen die eraan meegewerkt hebben, maar wij gaan het niet vaststellen. Dan hebben wij het gewoon weggegeven. Dan maak je bestuurlijk gewoon een monster en zeg je: wij willen dit, maar eigenlijk niet. Dat kan niet.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Eerst een misvatting van de heer Snyders. Ik sta hier als gedeputeerde namens u allen. U

hebt mij allen gevraagd vier jaar gedeputeerde te zijn en dit dossier te behartigen. Ik geloof dat het in het belang van Utrecht, in het belang van de samenwerking in het landelijk gebied van Utrecht en in het belang van de landbouw en de natuur is dat dit akkoord er ligt. Daarbij past geen partijpolitiek bewegen van mijn kant. Dat mag de heer Snyders uiteraard wel doen. Ik geloof echter dat Utrecht, de landbouw en de natuur belang hebben bij dit akkoord. Als gedeputeerde van u allen sta ik daarvoor.

Dan een opmerking aan de fractie van Groen-Links. Gezegd is dat het een beetje een wapenstilstand is. Marco Glastra van "Marco, Henk en Bart" zei toen wij het akkoord sloten, en ik citeer hem: "Dit akkoord is mooi, want het gunt de landbouw meer ontwikkelingsruimte, maar het gunt ook de natuur in Utrecht nog meer ambitie dan alleen maar de kale financiën." Wat dat betreft, is dit geen wapenstilstand, maar naar beide zijden het gunnen van ontwikkelingsruimte.

Mevrouw BODEWITZ (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Misschien is het goed te zeggen dat de natuur- en milieuorganisaties ervan uitgegaan zijn dat er voor de stikstofdepositie niet een stikstofverordening wordt vastgesteld voor de natuurbeschermingswetgebieden, zoals dat nu voor

Natura2000 wordt gedaan. Zij zien wel degelijk dat er een heleboel nadelen aan kleven. Ik ben dus benieuwd hoe de gedeputeerde dat opvat.

Mevrouw VAN GEMERT (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil de gedeputeerde vragen nog te reageren op mijn motie.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb alle onderhandelingen bijgewoond, zeg ik tegen mevrouw Bodewitz. Het is volstrekt helder wat wij hebben afgesproken over stikstof. Wij hebben ook geconstateerd dat de stikstofverordening en de vereenvoudiging van de regelgeving voor allemaal een belangrijke stap is, die leidt tot een afwaartse beweging. Het was noch voor de LTO noch voor de natuurbeschermingsorganisaties een punt dat de stikstofverordening wordt aangenomen. De verordening vereenvoudigt zaken en haalt de depositie naar beneden, precies zoals wij dat willen.

Dan het advies van het college over de motie van de fractie van de SP. Ik zou deze motie willen ontraden, niet omdat wij dit niet van groot belang vinden. Het ecologische criterium – 'waar heeft de inzet voor de EHS het meest ecologisch effect?' – heb ik als een van de bouwstenen van die 1500 hectare genoemd. Die geldt wat mij betreft voor het hele akkoord. Ik kan echter niet blij zijn met de formulering dat wij nog geen definitief Akkoord van Utrecht hebben. Er moet nu gesproken worden, wij zijn nu in onderhandeling. Met deze motie wordt er een geconditioneerd akkoord van gemaakt. Dat zou ik uitermate onverstandig vinden, want dat ondergraaft precies de positie

van Utrecht in de onderhandelingen met het Rijk.
Volgens mij waren alle fracties, ook de fractie van
de SP, het ermee eens dat wij die positie zo stevig
mogelijk moeten maken.

- 7 februari 2011, pag. 47 -

De VOORZITTER: Ik sluit de beraadslagingen over agendapunt 7.